

KÖNYVSZEMLE

Lévy-Hillerich, Dorothea – Serena, Silvia (szerk.)

**Studienbegleitender
Deutschunterricht in Europa**
Rückblick und Ausblick: Versuch einer
Standortbestimmung
[A felsőoktatást kísérő németnyelv-
oktatás Európában]
(a LEM = Lingue d'Europa e del
Mediterraneo sorozatban)
Roma: ARACNE editrice, 2009. 503 p.

Ezt a vaskos, német nyelvű tanulmánykötetet érdekes módon egy olyan sorozatnak a keretében sikerült kiadni, amelyben a német nyelv egyáltalán nem játszik szerepet¹. Pedig a téma igazán felkelthette volna német kiadók érdeklődését is.

A könyv témája a főiskolai/egyetemi nyelvoktatás, ezen belül a német nyelv oktatása. Nem germanisztikáról, hanem bármely felsőfokú szakképzés mellett folytatott nyelvtanításról és nyelvtanulásról szól, ezen belül pedig hangsúlyosan a szaknyelv oktatásáról.

A kötet egy csaknem 15 éves projektet zár le, a publikált dolgozatok tehát összegző jellegűek. A sort a két szerkesztőnek a címben megadott fogalom tisztázását célzó rövid írása nyitja: mit is jelent tulajdonképpen „a felsőoktatást kísérő németnyelv-oktatás”, amihez rögvest egy rövidítést, egy betűszót is alkottak (Studienbegleitender Deutschunterricht = SDU). Ezt követi a „Bevezető” három tanulmánnyal, amelyeket a két szerkesztő mellett *Ulrich Spät* jegyez. Az első 40 oldal után következnek a projektben részt vevő országok beszámolóit több mint 400 oldalon. Az eredetileg csupán néhány országgal, illetve intézménnyel induló projekt végül számos ország képviselőit megszólította. A szerkesztőkön túl Olaszország nyújtja a legtöbb (össz-

szesen öt) tanulmányt. Ezt követi Magyarország négy írással, jóllehet magában a projektben nem vettünk részt. Két-két cikkben jelenik meg a projektet kezdeményező Lengyelország, valamint Oroszország és Szlovákia. A többi ország munkáját (Fehéroroszország, Franciaország, Görögország, Horvátország, Litvánia, Macedónia, Románia, Szerbia, Szlovénia, Csehország és Ukrajna) egy-egy tanulmány mutatja be. A kötetet egy összesített bibliográfia, a projekt táblázatos, kronologikus összefoglalása és a szerzők rövid bemutatása zárja.

Az már ennyiből is látható, hogy a tanulmányok nem fedik le sem egész Európát, sem az Európai Unió országait. A 16 ország többsége a volt szocialista államok közül került ki. Ez nem jelenti azt, hogy a nyugat-európai államokban (például Angliában vagy Spanyolországban) ne folya a felsőoktatásban németnyelv-oktatás. Inkább azt mutatja, hogy hol találtak a kezdeményezők komolyabb érdeklődést a német mint idegen nyelv tanítása iránt.

A projekt ötlete Lengyelországban született a kilencvenes évek közepén. Kezdeményezői a gdanski egyetem professzora, *Halina Stasiak* és a varsói Goethe Intézet akkori vezetője, *Dorothea Lévy-Hillerich* voltak. Ehhez csatlakozott később Csehország és Szlovákia. Végül is azonban a projekt nem jöhetett volna létre a Robert Bosch Alapítvány támogatása nélkül.

A történet az ún. „rendszer váltással” kezdődött. A volt szocialista országokban az oktatás feltételei megváltoztak, igény merült fel idegen nyelveket beszélő szakemberekre. Az egyes, többnyire kis államokban a felsőoktatásban folyó nyelvtanítás eleinte azt a hiányt volt hivatva pótolni, amit a főiskolai és egyetemi hallgatók a közoktatás keretében nem kaptak meg: a használható nyelvtudást. Szükség volt azonban szaknyelvi ismeretekre is.

¹ A LEM honlapja ww.portal-lem.com; csak franciául, olaszul és angolul érhető el.

A kezdeményező országok a megoldást az összefogásban keresték. Így elkészült Lengyelország, Csehország és Szlovákia részvételével (később Ukrajna és Fehéroroszország is csatlakozott) az első közös tanterv (curriculum)², amelyben meghatározták a célcsoportot, az alapelveket, a célokat, tartalmakat, módszereket, valamint a mérés és értékelés formáit. Erre a közös bázisra építették előbb az első tananyagot, majd az egyes országok a saját programjukat. Ebben a folyamatban jelentős szerepet játszott a „Közös európai referenciakeret” megjelenése 2000-ben, ami közös igazodási pontokat nyújtott munka során. A projekt kézzelfogható gyümölcse 2004-ben Csehországban jelent meg: az első, kifejezetten a tanulmányokat kísérő német nyelvkönyv formájában, amelyhez tanári kézikönyv is készült. A tankönyv címe: „Mit Deutsch in Europa studieren – arbeiten – leben”.

Reménytelen vállalkozás lenne az 500 oldalas kötet részletes ismertetése. Ezért csak néhány gondolatra, illetve írásra szeretném felhívni a figyelmet, amelyek a hazai olvasót is érdekelhetik. A bevezető tanulmányban *Lévy-Hillerich* és *Serena* helyzetjelentést adnak. Megállapítják, hogy míg a nyugat-európai országok autonóm intézményei saját utat járnak, az egykori szocialista országok összefogni kívántak nyelvoktatásuk javítása érdekében. Az utóbbiak több okból is hátrányos helyzetben voltak: az egyetemek és tanárképző intézmények csak a közoktatás számára képeztek tanárokat, szaknyelvi tanárképzés nincs. (Ezt főleg az orosz és a magyar írások tükrözik.) Az első tíz év után újabb fordulóponthoz érkezett a felsőoktatási tanulmányokat kísérő nyelvoktatás: a 2004-től bevezetett bolognai folyamat kettévágta a korábbi hosszabb tanulmányi időt. Így a nyelvtanulásra is kevesebb idő maradt, ezt pedig – ha egyáltalán – zömmel az angolra fordítják a diákok. Így a bolognai folyamat

pontosan ellenkező hatást ért el, mint ami az eredeti célja volt: a rövidebb tanulmányi idő a „nem-szaktárgyak”, így a nyelvoktatás kárára ment. Ez nem szolgálja az európai intézmények és rendszerek egymáshoz közelebb kerülését sem.

Tíz év után érett meg a helyzet arra, hogy a projektből olyan nemzetközi szakmai csoport nőjön ki, amely nemzetközi konferenciákon megkerülhetetlen. Így volt ez a 2009-ben Jénában megtartott Némettanárok Nemzetközi Konferenciáján (IDT), ahol sikeres szekciót tartottak ebben a témában.

A hazai szaknyelvoktatást négy szerző képviseli a kötetben. *Bradeanné Gács Judit* általános képet vázol fel a hazai egyetemi szaknyelvoktatásról a 2005-ös felsőoktatási törvényből kiindulva. Az egyre szűkebb források mellett a szerző a bevezetőhöz hasonlóan problémának tekinti a bolognai folyamatot. Már a BA-diplomához is szükséges egy középfokú nyelvvizsga, ami a „Közös európai referenciakeret” B2 szintjét jelenti. A főiskolákra, egyetemekre azonban be lehet kerülni középszintű érettségivel is, ez pedig a nyelveknél az A2-B1 szintet jelenti. Azokat, akik nem teszik le az emelt szintű érettségit, nagyon nehéz felhozni a rövid szakképzés során a megkívánt nyelvi szintre. Ehhez jönnek még a szaknyelvvvel kapcsolatos nehézségek. A szerző mégis optimista: megemlíti a hazai németnyelv-oktatás nagy hagyományait, a hazai német kisebbséget, valamint a Magyarországi Némettanárok Egyesületét (UDV), amely nagy erőfeszítéseket tesz a német nyelv népszerűsítésére konferenciákkal, rendezvényekkel, kiadványokkal, mint például a Német Nyelvtanárok Egyesületének lapja, a DUFU³.

Szerencsiné Gacs Piroska a magyarországi tanulmányokat kísérő nyelvoktatás fő problémáját saját tapasztalataiból kiindulva abban látja, hogy a diákok alacsony szintű nyelvtudással érkeznek az intézménybe, va-

² Letölthető: http://www.goethe.de/ins/pl/pro/media/curriculum%20_12_12_06.pdf

³ A lap utolsó száma 2008-ban jelent meg.

lamint abban, hogy nem lehet a „megszokott módon” (450. o.) tanítani.

Mátyás Judit Pécsről a szakszövegek olvasásával, a szövegértés és a fordítás kérdéskörével foglalkozik. A Major Ferencné által 1980-ban publikált szintetizáló olvasástechnika alkalmazásával három csoportnál tesztelte a módszert, amely eredményesnek mutatkozott. Ez az egyetlen írás, amely a nyelvoktatást kutatás tárgyává teszi.

Az utolsó magyar tanulmány a Budapesti Gazdasági Főiskolán folyó nyelvoktatást mutatja be *Menus Borbála* tollából. A szerző megjegyzi, hogy hazánkban nincs általános érvényű curriculum a felsőoktatásban folyó nyelvoktatás számára, csupán a minimális óraszám van előírva. Annak okát, hogy miért választják a németet egyre kevesebben, többek között abban látja, hogy a munkaerőpiacon az angolt várják el mindenütt, még a német cégeknél is. Optimizmusa hasonló első szerzőnkéhez, amihez hozzájönnek még a kitűnő gazdasági kapcsolatok a német nyelvterület országaival. Úgy véli, ez elég ok arra, hogy a diákok „akarjanak németül tanulni” (470. o.).

Természetesen nagyon érdekesek a többi országról szóló írások is. Nemcsak összefoglaló országjelentéseket találunk, hanem kutatásokról szóló írásokat is, az egyes készségekre, kompetenciákra összpontosító tanulmányokat, amelyek megtermékenyítőleg hathatnának az olyan olvasóra, aki maga is ezen a területen dolgozik. A kérdés már csak az, hogy vajon megtalálható-e a tanulmánykötet például könyvtárainkban, hogy hol lehet hozzáférni. Ez a kiadványból nem derül ki, de az érdeklődők figyelmét felhívom a <http://www.sdu-info.eu/it/category/deutsch/honlapra>, ahol sokat meg lehet tudni erről a kötetről, a mögötte folytatott kutatómunkáról, valamint a témáról általában.

Petneki Katalin

Милиева, Диана – Дагнев, Ивайло – Кискинова, Елена

Съпоставителни езикови въпроси на медицинския текст в български, английски и немски език

Пловдив: Медицински Университет, 2009. 225 стр.

[Milieva, Diana – Dagnev, Ivajlo – Kiszkinova, Elena

A bolgár, angol és német orvostudományi szövegek nyelvi összehasonlításának kérdései

Plovdiv: Orvostudományi Egyetem, 2009. 225 p.]

Az itt bemutatott tankönyv három szerzője bolgár (Diana Milieva), angol (Ivajlo Dagnev), valamint német (Elena Kiszkinova) orvosi szaknyelvet tanít a bulgáriai Plovdivi Orvostudományi Egyetemen. Az orvostanhallgatóknak szánt kötelező nyelvi órák mellett hosszú évek óta szemináriumokat tartanak doktoranduszoknak is. Ezeknek a szemináriumoknak a keretében a bolgár, angol és német szaknyelvet oktatják. A fő céljuk az, hogy segítséget nyújtsanak tudományos cikkek, előadások és disszertációk megírásához azáltal, hogy felhívják a figyelmet fontos strukturális és nyelvi kérdésekre és sajátosságokra. A gyakorlat ugyanis azt mutatja, hogy a tanulmányaik kezdetén a leendő tudósok mind az anyanyelvükön, mind idegen nyelven jelentős nehézségekkel küzdenek, amikor eljutnak arra a pontra, hogy megfogalmazzák és írásban közöljék tudományos eredményeiket (p. 3).

A Plovdivi Orvostudományi Egyetem gondozásában megjelent kötet a szemináriumok háromnyelvű tananyagát tartalmazza, kinyomtatott diabemutatók formájában. Minden egyes dia mellett elegendő hely áll a doktoranduszok rendelkezésére saját jegyzetek készítéséhez.

A tankönyv négy fő fejezetre tagolódik. Az első fejezet bolgár nyelven íródott, és az